

HANKEOPAS

2020–2022

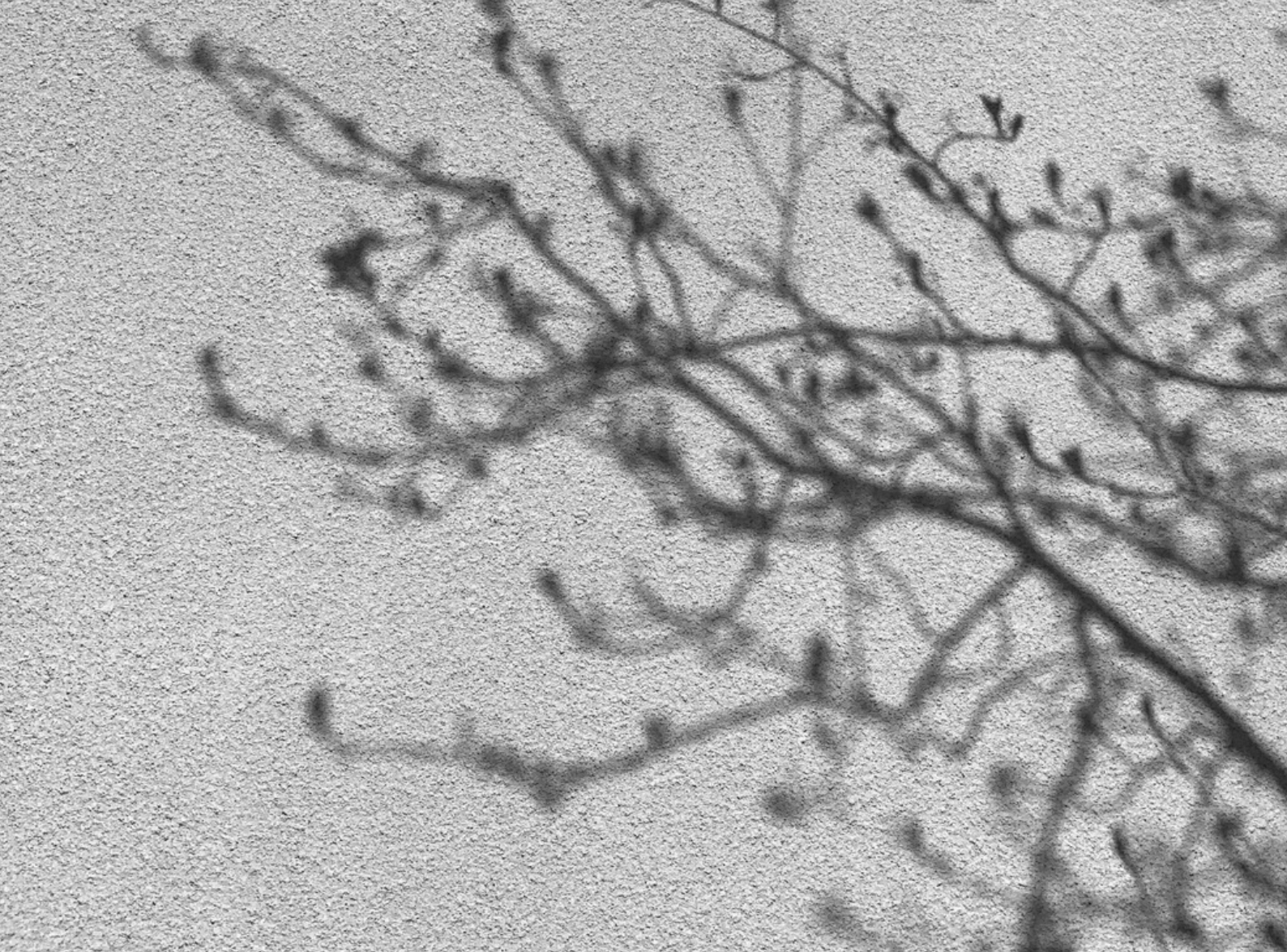

"Kokemus tuo tärkeitä näkökulmia siihen, millaista on olla palvelujen käyttäjä, millaiset palvelut ovat vastanneet tarpeeseen ja millaista kohtelua asiakas saa."

*-Hanna-Leena Hurri,
A-klinikkasäätiö 2020*

Sisällys

-
- 03** *Hankeopas*
 - 04** *ÄK-hanke*
 - 05** *Koulutukset*
 - 06** *Koordinointi*
 - 07** *Tapahtumat*
 - 07** *Asiantuntijuus*
 - 08** *Kokemusasiantuntijuus osana
tämän päivän sote-palveluita*
 - 10** *Tilaajalle*
 - 11** *Palkkiokäytännöt*
 - 12** *Minustako kokemusasiantuntija?*
 - 15** *Usein kysytyt kysymykset*

Hankeopas

Käsissäsi on Ääni kokemusasiantuntijuudelle -hankkeen hankeopas. Oppaan sivuilta löydät tietoa kokemusasiantuntijuudesta, hankkeen järjestämisestä koulutuksista ja tapahtumista sekä tietysti itse hankkeesta. Oppaasta löytyy myös selkeät ohjeet kokemusasiantuntijakoulutukseen hakeutumisesta sekä siitä, miten voit tilata kokemusasiantuntijan keikalle. Viimeisellä sivulla on pyritty vastaamaan usein esitettyihin kysymyksiin liittyen kokemusasiantuntijatoimintaan.

Toivottavasti sinulle on hyötyä tästä oppaasta!

Ääni kokemus- asiantuntijuudelle -hanke

Ääni kokemusasiantuntijuudelle - KAT-toiminnan nivoutuminen muuttuviin palvelukokonaisuuksiin on STEA:n tukema kolmivuotinen hanke, joka on aloittanut toimintansa tammikuussa 2020.

Hankkeen tavoitteena on luoda Pohjanmaan alueelle toimiva järjestelmä kokemusasiantuntijoiden koordinointiin, perus- ja jatkokoulutuksiin sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kouluttamiseen. Tavoitteisiin päästäkseen hanke pyrkii mallintamaan toimintaansa kaikkien käyttöön, jotta laadukas ja onnistunut kokemusasiantuntijatoiminta nivoutuisi pysyväksi osaksi sosiaali- ja terveysalan kenttää. Lisäksi hanke toimii kokemusasiantuntijuuden asiantuntijana Pohjanmaan alueella. Voit kääntyä hankkeen puoleen kaikissa kokemusasiantuntijatoimintaan liittyvissä kysymyksissä.

Hankkeen kanssa yhteistyössä toimii Vaasan kaupunki, Mustasaaren kunta, Laihian kunta, Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymä, Psykosociala förbundet rf, Yrkeshögskolan Novia, Vaasan ammattikorkeakoulu, KoKoA - Koulutetut kokemusasiantuntijat ry sekä SOnet Botnia.

Koulutukset

Hankkeen aikana järjestetään kokemusasiantuntijakoulutuksia suomen ja ruotsin kielellä sekä lisäkoulutuksia jo valmistuneille kokemusasiantuntijoille. Hanke tarjoaa myös koulutuksia kokemustiedon hyödyntämisestä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille sekä opiskelijoille yhteiskehittämisen keinoin.

Kokemusasiantuntijakoulutukset

Hanke kouluttaa kokemusasiantuntijoiksi henkilöitä, joilla on omakohtaista kokemusta sairaudesta, hankalista elämänvaiheista, kuntoutumisesta ja toipumisesta. Kokemusasiantuntijakoulutukset järjestetään suomeksi ja ruotsiksi Vaasassa. Koulutuksen yksi tärkeimmistä tavoitteista on kokemusasiantuntijaideologian ymmärtäminen. Tietoa kokemuksen rinnalle - osiossa koulutukseen tulee vierailevia luennoitsijoita päihde- ja mielenterveyskentältä, sairaalamaailmasta ja sosiaalipalveluista. Tarkoituksena on mm. tutustua sosiaali- ja terveysalan kenttään ja palvelujärjestelmään sekä lainsäädäntöön.

Lue lisää koulutuksen sisällöstä sekä koulutukseen hakeutumisesta sivulta 12!

Lisäkoulutukset kokemusasiantuntijoille

Peruskoulutusten lisäksi hanke järjestää jo koulutetuille kokemusasiantuntijoille eripituisia lisäkoulutuksia. Lisäkoulutuksilla pyritään vastaamaan kentältä nouseviin tarpeisiin.

Mikäli olet kiinnostunut saamaan lisää tietoa suunnitteilla olevista koulutuksista, ole yhteydessä hankkeen työntekijöihin. Yhteystiedot löytyvät tämän oppaan lopusta. Uusista koulutuksista tiedotetaan hankkeen verkkosivuilla ja somekanavissa.

Koulutukset sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille

Hanke järjestää sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille ja opiskelijoille jaetun asiantuntijuuden koulutuksia. Koulutukset sisältävät tietoa, ohjausta ja pohdintaa kokemusasiantuntijuudesta sekä jaetusta asiantuntijuudesta. Koulutuksen aikana hyödynnetään monipuolista käytännön työskentelyä kokemusasiantuntijoiden kanssa ohjatussa ympäristössä. Koulutusten tavoitteena on löytää kokemusasiantuntijuuden luonnollisia paikkoja sekä oppia hyödyntämään jaetun asiantuntijuuden eri tasoja omassa työssä.

Koordinointi

Kokemusasiantuntijoiden koordinointi pitää sisällään

- rekisterin keräämisen ja ylläpitämisen,
- markkinoinnin ja mainostamisen,
- työtehtävien välittämisen sekä
- kokemusasiantuntijoille järjestettävät säännölliset tapaamiset, joissa on vertaistuellinen, koulutuksellinen ja työnohjauksellinen ote.

Hanke toimii kokemusasiantuntijoiden koordinoijana, kouluttajana, mentorina ja edunvalvojana, toisaalta myös kokemusasiantuntijuuden asiantuntijana. Tällä pyritään siihen, että kokemusasiantuntijuudesta tulisi pysyvä osa sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmää.

Rekisterin keräämisen yhteydessä kokemusasiantuntijat tavataan henkilökohtaisesti, jotta saadaan selville aktiivisten kokemusasiantuntijoiden määrä sekä heidän jatkokoulutustarpeensa. Lisäksi hankkeen työntekijät pitävät säännöllisesti yhteyttä rekisterissä oleviin kokemusasiantuntijoihin. Tämä takaa onnistuneen työtehtävien välityksen.

Hanke auttaa myös työtehtävien tilaajia miettimään, miten kokemustietoa voisi juuri heidän toiminnassaan hyödyntää. Näin koordinointi helpottaa myös työn tilaajaa. Toimivan koordinoinnin tavoitteena on saada kokemusasiantuntijuudesta tasavertainen ja pysyvä osa palvelukenttää.

Tapahtumat

Hankkeen puitteissa järjestetään kaikille avoimia tapahtumia, joiden tarkoituksena on tiedon levittäminen, stigman poistaminen sekä kokemusasiantuntijatoiminnan ja ilmiön markkinointi. Tapahtumat tarjoavat myös kouluttautumismahdollisuuksia sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille ja opiskelijoille. Hankkeen järjestämiä tapahtumia ovat mm.

- Kokemusviikot yhteistyössä Vamkin ja Novian kanssa
- Kaikille avoin tapahtuma mielenterveysviikon yhteydessä
- Erilaiset seminaarit ja kokemusasiantuntijapuheenvuorot
- Kokemuskirjasto
- Kehitetään yhdessä

Ajankohtaisista tapahtumista tiedotetaan aina hankkeen nettisivuilla sekä somekanavissa!

Asiantuntijuus

Hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan laajasti tietoa kokemuskentältä sekä ilmiön perusteellista ymmärtämistä.

Hanke toimiikin osaltaan kokemusasiantuntijuuden asiantuntijana. Käytännössä tämä tarkoittaa innovointia sekä kokemusasiantuntijatoimintaan ja -ilmiöön mahdollisesti liittyvien ongelmien tunnistamista ja ratkaisemista.

Koulutuksen, koordinoinnin ja tapahtumien lisäksi hanke tarjoaa myös asiantuntijaosaamista. Tätä osaamista voidaan hyödyntää esimerkiksi erilaisissa yhteistyöprojekteissa tai vaikkapa konsultointiapuna.

Kiinnostuitko kokemusasiantuntijuudesta? Haluatko kehittää asiakasosallisuutta omassa organisaatiossasi? Voit kääntyä hankkeen puoleen kaikissa kokemusasiantuntijuuteen liittyvissä asioissa.

Kokemus- asiantuntijuus osana tämän päivän sote- palveluita

Kokemusasiantuntijatoiminnan juuret löytyvät kansalaistoiminnan ja kolmannen sektorin perinteestä. Päihde- ja mielenterveyskentällä on jo pitkään toiminut vertaistukeen perustuvia ryhmiä ja yhteisöjä, kuten AA-ryhmät, A-killat sekä mielenterveyskuntoutujien yhdistykset. Kuntoutujien osallistumisella toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen on ollut tärkeä asema myös potilas-, vammais- ja asiakasjärjestöissä. Toimintaa onkin alettu kehittää enenevässä määrin myös julkisella sektorilla. (Hietala & Rissanen 2015: 12.)

Kokemusasiantuntijoiden osaamista hyödyntämällä voidaan kehittää käytännön asiakas- ja potilastyötä, sosiaali- ja terveydenhoitojärjestelmää, palveluja sekä ammatillista koulutusta. Kokemustieto on avuksi myös palveluiden pitkäjänteisessä kehittämisessä, asiakaslähtöisyyden vahvistamisessa sekä järjestelmän pirstaleisuuden ja avun saatavuuteen liittyvien ongelmien korjaamisessa. Hietalan ja Rissanen mukaan "kokemusasiantuntijatoiminnan välitön hyöty ja merkitys on siinä, että kuulemalla todellisiin kokemuksiin perustuvia tarinoita työntekijät saavat tietoa sairastamisesta, kuntoutumisesta, kuntoutujien arjesta sekä oman asiakasryhmänsä palvelujen sisältöön, vuorovaikutukseen ja järjestelmän toimivuuteen kohdistuvista tarpeista." (Hietala & Rissanen 2015: 11.)

Lähde:

Hietala, Outi & Rissanen, Päivi 2015. *Opas kokemusasiantuntijatoiminnasta*. Kuntoutussäätiön ja Mielenterveyden keskusliiton julkaisu.

Mikä kokemusasiantuntija?

Kokemusasiantuntija eli KAT on kokemusasiantuntijakoulutuksen käynyt henkilö, jolla on omakohtaista kokemusta sairaudesta tai hankalista elämänvaiheista. Myös sairastuneen läheinen voi hakeutua koulutukseen. Koulutuksen tavoitteena on muodostaa kokemuksesta työkalu. Osallistuminen koulutukseen edellyttääkin aina riittävän pitkälle edennyttä kuntoutumista, jota pyritään arvioimaan hakuprosessin aikana. Kokemusasiantuntija ei ole asiakkaan, potilaan tai hoitohenkilökunnan roolissa, vaan kokemusasiantuntijan roolissa.

Miksi kokemusasiantuntija?

Kokemusasiantuntija tuo erilaisiin tilaisuuksiin, kokouksiin, tapahtumiin sekä asiakas- ja potilastilanteisiin lisäarvoa kokemustiedolla. Aito osallisuus muodostuu siitä, että erilaiset näkökulmat ovat mukana jokaisella tekemisen tasolla. Kirjatiedon ja kokemustiedon yhdistyessä syntyy jaettua asiantuntijuutta. Jaettu asiantuntijuus tuo arkeen ja kehittämistyöhön uuden tason, joka takaa parhaan mahdollisen lopputuloksen. Yksi kokemusasiantuntijan tärkeä tehtävä on tuoda viestiä siitä, että vaikeistakin koettelemuksista voi selvitä. Kokemusasiantuntija toimii parhaimmillaan helposti lähestyttävänä vertaisena tai kehittäjänä, joka osaa kysyä oikeat kysymykset.

Missä kokemusasiantuntija voi työskennellä?

- Luennoitsijana kouluissa, seminaareissa tai kokouksissa
- Laatusuositusten arvioijana tai auditoijana
- Palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä
- Vertaistukiryhmän ohjaajana tai vertaiskeskustelijana
- Ammattilaisen työparina erilaisissa ryhmissä ja koulutuksissa
- Tulkkina asiakkaan ja henkilökunnan välillä
- Tukihenkilönä

Käytännön asiakastyössä kokemusasiantuntijuus perustuu jaettuun kokemukseen esimerkiksi psyykkisestä kivusta ja mahdollistaa näin tilanteen empaattisen ymmärtämisen. Koulutettu kokemusasiantuntija pystyy näkemään ja ymmärtämään kuntoutujan tilanteen oman kokemuksen kautta. Kokemusasiantuntijan tärkeä tehtävä onkin tuoda toivoa kuntoutumiseen. Kokemusasiantuntijat toimivat yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kanssa.

Käy katsomassa hankkeen nettisivuilta löytyvästä kokemuspankista, millaisilla kokemuksilla varustettuja kokemusasiantuntijoita hankkeen rekisteristä löytyy!

Tilaajalle

Mietitkö, voisiko teidän organisaatiossanne olla tarvetta kokemustiedolle? Tältä aukeamalta löydät tarkempaa tietoa kokemusasiantuntijan keikalle tilaamisesta.

Miten löydän oikean kokemusasiantuntijan?

Voit tilata kokemusasiantuntijan keikalle olemalla yhteydessä hankkeen työntekijöihin puhelimitse tai sähköpostitse. Yhteystiedot löytyvät tämän oppaan lopusta. Hankkeen työntekijät tuntevat rekisteriin kuuluvat kokemusasiantuntijat ja osaavat suositella juuri teidän tarpeisiinne sopivaa kokemusasiantuntijaa.

Mikäli et ole varma, onko kokemusasiantuntija oikea henkilö tarjoamaasi työtehtävään, voimme keskustella yhdessä tarkemmin työn sisällöstä ja vaatimuksista sekä miettiä, löytyykö hankkeen rekisteristä kyseiseen tehtävään sopivaa henkilöä.

Ennen yhteydenottoa, voit pohtia alla olevia kysymyksiä.

Tilaajan muistilista

1. *Minkälaisesta tilaisuudesta on kyse?*

2. *Miksi tilaisuus järjestetään?*

3. *Ketä tilaisuudessa on paikalla?*

4. *Tilaisuuden kesto?*

5. *KAT:in osuuden kesto?*

6. *Mitä KAT:ilta toivotaan?*

7. *Mitä lisäarvoa KAT voisi tuoda?*

8. *Mihin KAT voisi keskittyä?*

9. *Paljonko palkkioon on varattu?*

Palkkiokäytännöt

Kokemusasiantuntijoille maksetaan aina palkkio tehdystä toimeksiannosta sekä sen valmistelusta. KoKoA ry on tehnyt valtakunnalliset suositukset kokemusasiantuntijoiden palkkioiden maksuun.

Esimerkkejä hankkeen kautta tilattujen keikkojen palkkiokäytännöistä:

- **LUENTO JA KESKUSTELUTILANTEEN OHJAUS (SIS. VALMISTELUTYÖ) 150€**
- **TUKIHENKILÖKEIKKA 2h (ILMAN VALMISTELUA) 80€**
- **KOKEMUSKIRJASTO (VALMISTELU JA LUKUTILANNE) 125€**
- **KOKEMUSVIIKON SEMINAARIPUHEENVUORO 250€**
- **VERTAISTUKIRYHMÄN OHJAAMINEN JA VALMISTELU 25€/h**
- **KOKOUSPALKKIO 40–50€**
- **BLOGIKIRJOITUS 150€**

Minustako kokemusasiantuntija?

Kiinnostaisiko sinua kokemusasiantuntijana toimiminen? Näiltä sivuilta löydät tietoa koulutuksesta, sen tärkeydestä ja sisällöstä sekä tarkempaa tietoa koulutukseen hakeutumisesta.

Koulutuksen tärkeys

Kokemusasiantuntijatoiminta on lisääntynyt viime vuosina ympäri Suomen. Käytännöt ovat kuitenkin vielä kirjavina. Riittävän pitkä ja kattava koulutus antaa laajasti valmiuksia toimia erilaisissa tehtävissä ja yhteistyössä eri tahojen kanssa. Laadukas kokemusasiantuntijakoulutus onkin onnistuneen toiminnan tae. Sosiaali- ja terveysalan kenttä on monimuotoinen ja osin vaikeaselkoinen, minkä vuoksi toimintaympäristön ymmärtäminen helpottaa kokemusasiantuntijana toimimista.

Koulutuksen aikana kokemuksesta muodostuu kokemusasiantuntijan työkalu. Tätä ajatellen kokemuksen jäsentyminen vaatii pitkän prosessin. Koulutuksen tavoitteena on kyetä lähestymään kokemusta eri näkökulmista objektiivisen tutkivalla otteella kunkin työtehtävän asettamien raamien mukaisesti.

Käytännön asioiden ja faktatiedon ohella on tärkeää, että kokemusasiantuntija ymmärtää kokemusasiantuntijuuden ilmiönä ja kasvaa kokemusasiantuntijaksi. Kokemusasiantuntija ei ole asiakkaan tai potilaan roolissa, vaan kokemusasiantuntijan roolissa.

Valintakriteerit

Lisäksi koulutusryhmästä pyritään muodostamaan mahdollisimman moninainen, jotta ryhmän jäsenillä olisi erilaisia kokemuksia. Tämä rikastaa koulutusmatkaa ja vastaa työkentän tarpeisiin.

Koulutuksen sisältö

Kokemusasiantuntijakoulutuksessa osallistuja muodostaa uudenlaisen suhteen omiin kokemuksiinsa. Koulutuksen aikana kokemusasiantuntijat kokoavat oman elämänjansansa ja palvelupolkunsa sekä esittävät omaan tarinaansa sisältyvän käännekohdan. Koulutuksen keskiössä on se, että kokemusasiantuntija luo omaan tarinaansa objektiivisen suhteen, jolloin siitä muodostuu työkalu. Toinen koulutuksen keskeinen tavoite on kokemusasiantuntijaideologian ymmärtäminen.

Koulutuksen laajuus on 170 tuntia, joista 115 tuntia on lähiopetusta ja 55 tuntia itsenäistä opiskelua. Koulutus kestää yhteensä 7 kuukautta, ja se mukailee KoKoA:n koulutussisältösuosituksia.

Koulutuksen aikana käsitellään mm. seuraavia aiheita:

- Kokemusasiantuntijuus: ilmiö, rooli, vastuut, velvollisuudet ja mahdollisuudet
- Kokemus eri konteksteissa
- Faktatietoa kokemuksen rinnalle
- Lainsäädäntö
- Palvelujärjestelmä
- Etiikka ja kokemusasiantuntijan kompetenssit
- Ilmaisutaito, esiintyminen ja media
- Käytännön harjoittelut/verkostoituminen

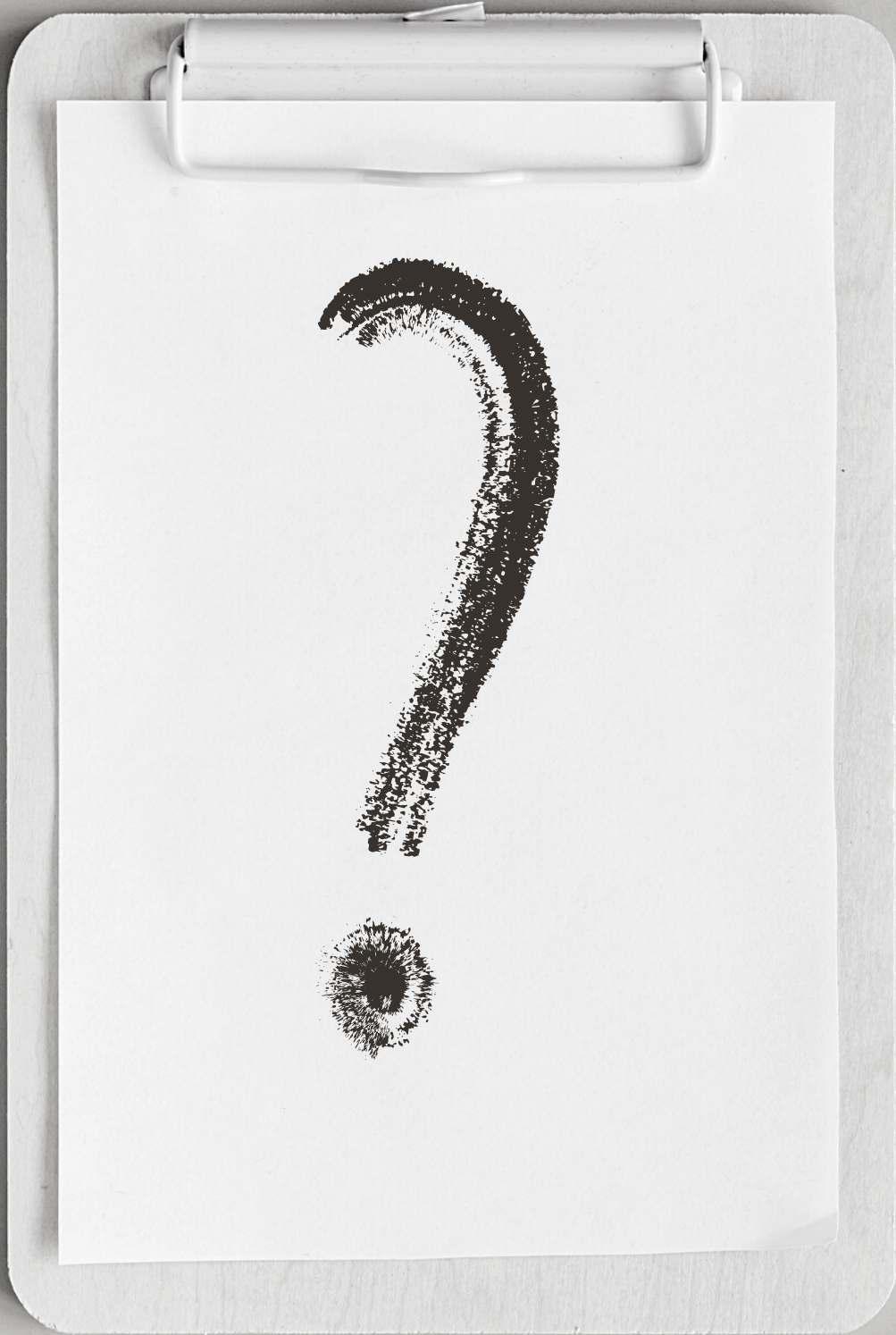
Miten koulutukseen pääsee?

Ääni kokemusasiantuntijuudelle -hanke järjestää kokemusasiantuntijakoulutuksia Vaasassa. Tulevista koulutuksista tiedotetaan hankkeen verkkosivuilla sekä sosiaalisen median kanavissa. KoKoA ry:n sivuilta löydät tietoa eri paikkakuntien alkavista koulutuksista.

Hankkeen järjestämiin koulutuksiin haetaan sille erikseen osoitetulla hakemuslomakkeella. Hakemuslomake löytyy hankkeen verkkosivuilta osoitteesta pspy.fi/kokemusasiantuntijatoiminta kohdasta "tärkeitä linkkejä". Lomake täytetään sähköisesti.

Täytetty lomake palautetaan sähköpostilla osoitteeseen: kat@pspy.fi

Hakemusten perusteella osa hakijoista kutsutaan haastatteluun. Haastatteluiden jälkeen koulutukseen valituille ilmoitetaan koulutukseen pääsemisestä henkilökohtaisesti. Tietosuoja huolehditaan asianmukaisesti.

Usein kysytyt kysymykset

MISTÄ TIETÄÄ, ETTÄ KUNTOUTUMINEN ON RIITTÄVÄN PITKÄLLÄ?

Kuntoutumisen etenemiseen ei ole olemassa mittaria. Sen lisäksi, että mietit kysymystä itse, pyritään sitä selvittämään myös hakulomakkeella ja haastattelussa. Kysymyksen selvittämiseksi voit miettiä, pystytkö kuulemaan muiden hankalia kokemuksia ja puhumaan omista kokemuksistasi ilman kohtuutonta kuormittumista. Koulutus ei ole terapia- tai kuntoutusryhmä. Sen on tarkoitus antaa valmiuksia kokemusasiantuntijana toimimiseen.

ONKO TÄMÄ VAPAAEHTOISTYÖTÄ?

Kokemusasiantuntijoille maksetaan aina tehtäväkohtainen palkkio. Palkkiosuositukset näet Kokoa ry:n sivuilta:
<https://www.kokemusasiantuntijat.fi/tietoa/kat-koulutuksen-suositukset-ja-palkkiosuositukset/>

MISTÄ TIETÄÄ ETTÄ ON OIKEANLAINEN KOKEMUS?

Vääränlaisia kokemuksia ei ole olemassa. Kaikenlaisia kokemuksia tarvitaan. Hae rohkeasti mukaan.

EN KOE OLEVANI LUONTAINEN ESIINTYJÄ. ONKO PAKKO OTTAA VASTAAN KAIKKI TARJOTUT TYÖTEHTÄVÄT?

Valmiina kokemusasiantuntijana saat päättää, mitkä keikkatarjoukset hyväksyt. On tärkeä huolehtia omasta jaksamisesta. Kokemusasiantuntijat työskentelevät nykyisin hyvin erilaisissa työtehtävissä. Luennoiminen yleisölle on vain yksi niistä. Luennoimisen lisäksi kokemusasiantuntija voi toimia esimerkiksi osana työ- tai kehittämisryhmiä tai pitää vertaisvastaanottoa. Päätät itse mitkä työtehtävät otat vastaan.

MITES TIETOSUOJA?

Hankkeen tietosuojalomakkeen löydät PSPY:n nettisivuilta, tärkeitä linkkejä -kohdasta. <https://pspy.fi/kokemusasiantuntijatoiminta/>

PSPY

Pohjanmaan sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry
Österbottens socialpsykiatriska föreningen rf

Yhteystiedot

Ääni kokemusasiantuntijuudelle
Kirkkopuistikko 19-21
65100 Vaasa

Hankekoordinaattori
Hanna Jakobsson
hanna.jakobsson@pspy.fi
p. 050 471 9395

Hanketyöntekijä
Emma Geisor
emma.geisor@pspy.fi
p. 050 409 1515

@aanikokemusasiantuntijuudelle

@aanikokemusasiantuntijuudelle

pspy.fi/kokemusasiantuntijatoiminta

